

ПАВЕЛ ВЕЖИНОВ

ДЕН В ЕТАЖА

chitanka.info

Колко безкрайно дълго се разсъмва над града. Полицаят, който стои уморен и унил на ъгъла, най-добре знае това. Още преди няколко часа е изглеждало, че след няколко мига отвсякъде ще бликнат светлини и блясъци. Но сутринта никак не бърза. Тя сякаш идва отдалече и дълго време в здрача се чуват нейните въздишки, тихите повеи на ветровете. Настават часовете на странната предутринна тишина. Светло е, но все пак е нощ. Всичко спи и все пак е настръхнало от чувствителност: дори тротоарът, който отеква болезнено стъпките на полицаия.

Най-после един прозорец в миг светва и хвърля на паважа жълта, разсеяна светлина. В неголямата стая една жена е станала от сън. Най-напред голяят крак е потърсил опипом пантофката, а другият крак е все още на леглото — и тя се протяга малко безсрамно, сякаш се предлага някому такава, каквата е, сънна, наедряла под топлината на завивките, ухаеща на лекия аромат на нощния крем. После, докато разпалената печка приятно шумоли с тръбите си, тя си доспива с отворени очи. Но вече е късно. Тя се преоблича свенливо и малко бързо, защото мъжът се е събудил. Нощницата пада на земята с копринена въздишка. Но мъжът не я гледа. Очите му са отпаднали и натрапчиви мисли убиват съвсем настроението му. „Тази проклетата фирма «Браун и Бовери» дали е внесла митото си? «Браун и Бовери» — сто тридесет и седма преписка. А къде е преписката, никой не може да каже. Изобщо никой не може да каже къде се губят преписките напоследък. Началникът навярно сядва на тях, защото новото бюро му е високо.“

Малко по-късно той вече бърза на работа сляп и за утрото, и за чудната сивота на небето, която леко сребри на изток. Тротоарите са още влажни от мъглата, която току-що се е вдигнала и още пъпли по покривите на зданията с влажните си ресни. Във влагата и сенките на зданията вървят пешеходците със сънливи очи. Те едва ли не се блъскат един в друг и се гледат тъпо и равнодушно. Чиновничките подтичват със своите смешни коркови обуца и поглеждат тревожно часовниците си. Мъжете се държат малко по-достойно, може би защото имат повече вяра в краката си. Но сякаш някакъв огромен магнит тегли с неудържима сила и едните, и другите и те не могат да се спрат нито за миг и летят нанякъде вън от себе си. Дори трамваят лети в здрача като замаян и дрънчи разсеяно и без нужда. През влажните

стъкла се виждат хората, прави и седнали, и по лицата им може да се познае, че не са доволни от бързината. Бързо, по-бързо! И велосипедистите даже стъпват тежко на педалите, когато пред тях се изправя стръмнината пред площада на Невски. Часът е осем без пет минути.

В този миг мъжът вече се е изкачил на площада пред старата църква „Св. София“. Едно малко чудо се е случило съвсем внезапно: сиво-сребърната покривка на небето се е разпиляла изведнъж и сега небето блести плътносиньо, като току-що измита глазирана ваза. Вече е друго. Прозорците почват да блестят и покривите блестят, а далече някъде по хълмовете на Лозенец къщите приличат на захарни сладкиши с шапчици от кайсиев мармелад. Мъжът бърза надолу по „Раковски“. Над него се издига Витоша, чудно близка и огромна, като гигантска вълна с бял гребен, която всеки миг може да се разбие над града. На ъгъла един нов автомобил завива цял в блясъци и отново става черен в сянката на булеварда. Гумите приятно пърпорят и едва-едва се усеща миризмата на бензина. Малко по-навътре е Руската църква, която сияе на слънцето като гипсов макет. Мъжът забавя хода си и мисли: „Какво утро! Ами ако не отида на работа? Ако завия надолу край градината до трамвая, който ще ме заведе при борове и при слънчевите алеи?“.

Но вече е късно. Краката му го носят до вратата на учреждението и той се сблъсква с едър млад денди с пилешки гърди, който клати шапката си.

— Здравей, Филипе! — мърмори мъжът.

— Здравсти! — отвръща младежът. — Как си? Тая сутрин, слава богу, в коридора не мирише на пържен фасул.

— Тая сутрин май че мирише на закъснение! — обажда се някой зад гърба им.

В миг и тримата литват като архангели нагоре по стълбите. В коридора този, който е влязъл последен, вика с гробовен глас: „Михале, чакай, душке!“. Малкият денди завива ловко край пейката за посетители и се залавя за палтото на разсилния.

— Не, не! — противи се старият разсилен. — Осем мина... Ще ме глобят...

— Мина, бабината ти! Дай тука книгата да се разпиша. Две букви само!... Щурак такъв!...

— Ще ми дойдеш за цигара! — заканва се мъжът и му тегли книгата изпод мишницата.

Тримата се разписват трескаво и ругаят под нос. Когато вече са свършили, при входа се чува шум и в коридора нахлува някаква женска персона, черна и спечена, с перо на шапката, като войвода. Тя ахва. Пред очите ѝ книгата за разписване изчезва в кабинета на началника. Тримата мъже се споглеждат и това значи: „Пада ѝ се на гаргата!“. И те си подсвиркват и отиват към стайте. Касиер-домакинът излиза от склада и се държи с ръка за задната си част — помага си на маясъла. Телефонният техник шляпа с големите си обуца по посока на изхода. След миг само коридорът се изчиства. Някъде зад белите врати се чува звънът на телефоните и нервното тракане на пишещите машини.

Малкият денди влиза в стаята на регистраторите. Не се чува удар на гонг, макар че би трябвало. Стаята на регистраторите е резиденция на големи и прочути хора. Там живеят в тясно съседство един крал, Филип Хубави, генерал Дибич и баронетът от Усекс, който преди това беше крал на двете Сицилии. Но естествено малката стая се беше оказала твърде тясна за двете короновани глави. След един внезапен преврат кралят на двете Сицилии изгуби трона си и получи едва ли не по милост баронетството на Усекс.

От тримата Филип Хубави беше може би най-малко привлекателен. Лицето му беше пъпчиво, а гърдите тесни. Тънките мустаци му придаваха малко наивен и стреснат изглед. Все пак той се обличаше модно, с модност, която си оставаше малко ориенталска. На работа ходеше с явна неохота и седеше зад вратата като някой проходящ, който всеки миг може да си замине. Масата на генерала обаче нямаше определено място. Тя се движеше бавно между стария радиатор и прозореца в зависимост от годишното време. Суровият войн беше всъщност страшно зиморничав. Това обаче не му пречеше да си стриже съвсем ниско косата и през зимата, и през лятото. Беше късоглед и когато пишеше, мустациите му едва ли не се цапаха от мастилото по хартията.

Баронетът беше чувствително по-незначителен от своите колеги. Нямаше нищо във външността си, което да го отличи от шумната тълпа чиновници, които на обяд слизаха по главната стълба. Или ако имаше нещо, то го виждаха само жените, които намираха, че баронетът е хубав младеж. Впрочем хубост ли е да имаш тъмни очи, правилен

нос и едро здраво тяло? Кралят например смяташе, че хубостта на мъжете е в начина, по който връзват връзката си, и в дългосатата прическа. Така мислеше кралят и смяташе себе си за значителен любовник. Другите обаче не мислеха така.

Но днес кралят имаше особено повишено настроение. Той дори забрави да отвори прозорците и не обърна никакво внимание на настръхналия от очакване генерал.

— Слуша ми се музика! — заяви той неочаквано. — Слуша ми се нещо в ла миньор...

Вместо отговор той получи един презрителен поглед от генерала и един насмешлив — от баронета. Но Филип не забеляза нищо. Той въздъхна мечтателно и добави: — Знаеш ли, Мишо, животът е много груб... В него няма такова... красота...

— Уви, така е! — кимна иронично баронетът, а генералът се навъси сърдито.

— Как ще има красота, като и ти се мяркаш пред очите ни! — измърмори той.

Но кралят не му обърна никакво внимание. Той въздъхна меланхолично и отправи тъжен поглед към ноктите си. Трябваше по някакъв начин да предразположи слушателите си за голямата изповед, но това беше по-мъчно от самата изповед. И той реши да започне направо:

— Знаете ли, снощи страшно ми провървя. Запознах се с едно момиче и то веднага лапна въдицата.

— Коя ли ще е пък тая безумна Изабела! — измърмори недоволно генералът, който по навик ревнуваше всички жени от колегата си.

Филип продължи да разказва подробностите на своята победа, докато баронетът от Усекс четеше под масата сутрешния вестник. Очите му зобеха лошите букви, но ушите грижливо следяха всички шумове в коридора. Той беше глобяван веднъж за четене на вестник и не искаше сега да рискува. Дългата практика го беше научила да разпознава безпогрешно стъпките на цялото началство. Деловодителят леко звънеше с налчетата си, началникът стъпваше ситно и меко като всички ниски и пълни хора, контролорът Везненков, най-опасният доносчик в етажa, имаше противна неравномерна походка, която беше лесно да се разпознае. Ленивата и привлечена стъпка на подначалника

не го тревожеше, защото той никога досега не беше прекрачвал прага на регистратурата. Най-много го затрудняваха стъпките на домакина, защото той ходеше различно, според степенята на маясъла си. Другите не бяха страшни — пред тях можеше свободно да четете вестника си.

После зазвъня телефонът. Баронетът слушаше разсеяно игривото кудкудякане на Филипа и продължаваше да четете. Всъщност какво можеше да чуе, освен дребните интриги на учреждението? Нима е интересно, че водното измиване на клозета е развалено и сега в коридора вонят? Кого могат да трогнат изповедите на деловодителката Яркова? Но кралят изведнъж изхълца в слушалката крайно заинтересувано и когато затвори телефона, лицето му все още сияеше.

— Снощи видели Доричка с инспектора Атанасов! — каза той бавно. — Видели ги в „Кофишап“... Какво ще кажете? Аз всъщност отдавна подозирах, че става нещо...

— Какво от това? — навъси се баронетът. — Те май че са нещо роднина...

— Знаем ги ние тези роднини... То се е видяло, че Доричка ще става щатна...

Доричка беше стажантка от фонда на интелегентните безработни и всички знаеха, че прави опити да остане щатна чиновничка. Беше най-хубавото младо момиче в учреждението и като че ли най-недостъпното. Все пак баронетът беше забелязал, че не е съвсем неблагоприятна към него. Дали не беше тази причината да възрази остро:

— Един интелегентен човек никога не клюкарствува по адрес на жените!

— Хайде, хайде! — изчурулика обидено кралят. — Това клюка ли е? Хората твърдят, че е истина...

— Ти видял ли си?

— Гледай какъв интересен тип... Ами ти видял ли си, че земята е кръгла?

— Май че има известна разлика... Едното го твърдят учени мъже, а пък другото — разни простаци.

Кралят се облегна на стола неприятно засегнат. По вдигнатите вежди можеше да се познае, че нещо размисля. И той не се забави да го сподели:

— Кажи ми ти, миличък, защо се застъпваш за нея? Да не би нещо и ти да се усукваш около фустата ѝ?

— Мръсник! — измърмори неуверено баронетът. — Стара клюкарка.

— Има нещо! — поклати многозначително глава кралят. — Ще трябва да предупредя Морковчето, хи, хи...

Все пак кралят не каза на Морковчето нищо за своите подозрения. Той ги сподели само с деловодителката Яркова, а деловодителката ги съобщи под секрет на машинописките от стая десет. Строгийт секрет не се забави да дотича забързан и запъхтян при малката писарка с червените коси. Нейните хубави светли очи се присвиха разтревожено. Тя въздъхна и се усмихна неловко:

— Та какво от това? С нея няма да се изложи...

— Да, но-о... ти ще се изложиш! — каза бързо помощник-архиварят Овесов. — По-добре побързай да направиш нещо...

През това време баронетът работеше усилено в регистратурата, без да подозира, че името му се носи от уста на уста из стаите. Той пръв почваше работа и пръв свършваше. Така работеха най-добросъвестните чиновници и най-недобросъвестните. Работата му досаждаше до смърт и той бързаше да я свърши как да е. Но тя никога не свършваше. Кралят винаги успяваше да му пъкне част от своите писма и да изчезне някъде по коридорите и етажите. Добрият баронет вдигаше очи от дневника едва към обяд. Понякога само червенокосата и светлоока машинописка успяваше да го измъкне за няколко минути в коридора. Там той стоеше навъсен и неловък, дъвчеше мълчаливо кейковете, които младото момиче му носеше, и ожесточаваше сърцето си срещу всеотдайния поглед на светлите очи. Тя стоеше винаги много близо до него и в посърналия ѝ поглед се бореха надеждата и огорчението. Нейните съвсем малки, чудно бели ръце изглеждаха винаги неспокойни — тя сякаш с мъка се сдържаше да не го погали — храбро и пред всички — и после да отиде на гилотината, ако изобщо някъде се намери гилотина. Техните редки разговори приличаха на мъркане: тя мъркаше съвсем умилно и покорно, докато мъркането на баронета се отличаваше с неловка важност и снизходителност.

Но днес баронетът инстинктивно усети някаква тревога в гласа ѝ. Както винаги, той покорно се измъкна в коридора, като се радваше, че поне не го съпровождаше ироничният поглед на Филип. Този път

кейкът му достави истинско удоволствие, защото сутринта не беше успял да закуси. Докато дъвчеше мълчаливо, той най-после успя да забележи това, което и слепият би усетил: тя беше страшно разтревожена. И светлите очи, и малките бели ръчички, дори леката ѝ фигурка излъчваха странна, потискаща тревога. Но баронетът не можеше да подозира причината. И понеже имаше добро сърце, той сам си напъха главата в примката.

— Какво ти е, Ваничка? — попита той дружелюбно. — Какво се е случило?

— Нищо, нищо... — отговори тя бързо. — Много съм си добре...

— Не личи! — кимна баронетът. — Все трябва да има нещо...

Но тя не отговори. По едва доловимото мърдане на устните ѝ можеше да се разбере, че следи как той дъвче сладкиша. „Момиче-сянка“ — помисли неволно баронетът и както винаги, щедра вълна признателност преля в сърцето му. Наистина, никога вече няма да срещне в живота си такова вярно и предано същество. Нейната нечувана преданост го привличаше и отблъскваше едновременно: привличаше добросърдечния и умен човек и отблъскваше мъжа, който винаги е желал да бъде малко нещо настървяван. Нейното покорство го обезоръжаваше и изпълваше с някакво неосъзнато пренебрежение. И толкова по-зле! Добрият човек се чувствуваше длъжен да му се противопоставя.

— Отдавна не сме ходили на кино — каза той смилен. — Искаш ли да отидем довечера, ако... ако взема аванс...

— Наистина ли? — пламна тя. — Наистина ли искаш да отидем на кино?

— Защо не? — учуди се той.

— Да, но-о... пък аз си мислех... дали някой няма да ти се разсърди!

— Какво приказваш? — отвърна младежът смаян. — Кой може да ми се разсърди?

— Откъде да знам! — каза момичето бързо и някак уплашено. — Може би разни стажантки...

— Ах, глупаче! — И той поклати глава в знак на дълбоко разбиране. — Кой ти наприказва тези глупости? Филип ли?

— Не, не Филип... Всички говорят...

— Тези всички са идиоти...

Тя поклати бързо глава и въздъхна мъчително. Светлите ѝ очи бяха широко отворени.

— Аз всъщност не ти преча — отговори тя глухо. — Вие такава... си приличате... — И очите ѝ се изпълниха с влага. — Ако искаш, аз ще си отида...

Никога баронетът не разбра дали това беше искрено, или ловка маневра. По всяка вероятност то беше нещо по средата: искрена маневра или маневрена искреност. И баронетът, преди да може да размисли добре, върза здраво клупа около шията си. Такива са добрите и малко наивни мъже: чувствуват се длъжни да отвърнат на всеки благороден жест с двойна доза благородство. Той каза бавно и малко спънато:

— Ти знаеш, Ваничка, че ако имам някакво чувство към жена, тази жена си ти...

Тук стана нещо неочаквано. Момичето се наведе, целуна бързо ръката му и преди баронетът да усети, тя вече тичаше по коридора. Той успя да види само как на ъгъла тя се блъсна с корема на библиотекаря Лео и едва не падна възник на пода. Библиотекарят я погледна с мътни очи. Беше явно, че е пиан, макар да нямаше повече от единайсет часа.

Редом с библиотекаря се движеше странна жена с виновни очи. Беше възрастна, силно гримирана, облечена в чудни дрехи. Черната ѝ плюшена рокля напомняше за одеждите на жените от немите филми. И като венец на всичко около врата ѝ беше обвита някаква кожа, която твърде много приличаше на кравешка опашка. Златно кръстче почиваше спокойно на червеникавата гъша кожа на деколтето ѝ. Библиотекарят и жената се вмъкнаха в прохладната библиотека. Едва останали сами, те се хвърлиха един другиму в обятията и почнаха да се целуват дълго и упоително. Не се чуваше вече нищо, освен запъхтяното им старческо дишане и шумът на целувките — малко лепкав и повехнал.

— Колко сте чудни вие, писателите! — каза най-после жената.

Писателят седна тежко на широкото кожено кресло, но не забрави да постави на коленете си своето съкровище. Малко хора знаеха какво е написал, но много повече хора твърдяха, че не е написал нищо. Това обаче не беше вярно. Преди тридесетина години на бял свят беше излязла тънка книжка със заглавие „Разкази на самотника“.

В нея се разказваше за един млад човек с буйни коси и огнени очи, който скитал по някакви скалисти местности. Там младият човек прекарвал времето си да свири на цигулка на края на някаква пропаст. От пропастта излизала неговата мечта и го викала при себе си. Но младият човек упорствувал да отиде към опасната бездна въпреки настояванията на мечтата.

Благодарение на това упорство той беше доживял в добро здраве досегашната си почтена възраст. Мечтата все пак беше успяла малко нещо да си отмъсти: писателят беше останал стар ерген. Но това никак не го смущаваше. Библиотекарят Леонид Потоков-Пчелински живееше щастливо и зобеше от сладкия грозд на живота, без да обръща внимание дали зърната не са увехнали, или смачкани. Сега той държеше на коляното си едно от смачканите зърна и се наслаждаваше повече на преструвките си, отколкото на зърното.

— Аз съм ужасно нещастен като мъж, ще знаеш! — говореше той с неподражаем трагизъм. — Никоя жена не може да ме разбере...

— Аз те разбирам, мили мой! — чуруликаше жената. — Ти си едно чудесно момче!

След четвърт час чудесното момче хъркаше сладко в коженото кресло. Жената стана от коленете му и погледна с досада най-напред заспалия герой, после лавиците с безразборно натрупани книги. По всичко личеше, че библиотекарят не се престарава никак в службата си. Камара от книги се издигаше като хълм в дъното на стаята, По широкото бюро бяха разхвърляни книги за откупване, празни цигарени кутии, угарки и няколко броя от държавния вестник. Тя заключи вратата и въздъхна облекчено. Героят продължаваше да хърка в креслото. Изведнъж телефонът зазвъня и жената уплашено подскочи. Малкото черно животинче крещя известно време и млъкна обидено. Никой не вдигна слушалката.

Звъня инспекторът Атанасов. Напрегнатото му лице бавно омекна и той каза с облекчение:

— Няма го! Така и очаквах... Това много улеснява работата...

— Ами ако се върне?

Един млад човек с износени дрехи хапеше нервно ноктите си. Старото кресло под него тихо стенеше. Очите му, очи на страхливец, не се отделяха от инспектора.

— Той изобщо не е дохождал! — възрази с досада Атанасов. — И няма да дойде. Аз познавам добре навиците му.

— Ами ако все пак дойде?

— И да дойде, това не значи, че ще стои непрекъснато на прозореца. Той положително няма този обичай.

— Значи, от другите прозорци не се вижда?

— Абсолютно никак... Проверил съм най-грижливо...

— Дано всичко мине добре! — въздъхна младежът.

— Бъди спокоен, ще мине... Ти изобщо проявяваш излишен страх. Цялата работа е съвсем дребна и безопасна.

— Безопасна... — отговори като ехо младежът.

— Абсолютно... А сега върви! Не е добре да те виждат тука. Остават още двадесет минути!...

И той извади часовника си. Младежът стана и излезе, като забрави да затвори вратата. „Откъде измислих това говедо“ — измърмори след него инспекторът и се отпусна на стола. Лицето му сякаш посивя. Беше едър мъж, с много руси вежди и лице на спортист. Безупречният му костюм, грижливо гледаното му лице и масивният златен пръстен на ръката му говореха за човек, който има и обича да има. Беше от онзи тип мъже, които сякаш са родени да седят в спортен автомобил, а не на чиновнически стол.

Някой почука леко на вратата. „Влез!“ Едно младо момиче се вмъкна в стаята, като люлееше леко изящните си бедра. Без да почака за покана, тя седна на стола, на който преди малко седеше младежът със страхливите очи, и се прозя деликатно в шепите си.

— Страшно ми се спи! — оплака се момичето. — Вече не искам да закъснявам...

Тъмна сянка легна на лицето на инспектора. Той въздъхна съвсем стаено и отговори с глас, който се силеше да бъде спокоен:

— Ще закъснееш и довечера, струва ми се. Нали така се уговорихме...

— О, никак не ми се иска...

Тя се протегна на стола и оголи съвсем коленете си. В скъпите копринени чорапи краката ѝ изглеждаха съвършени. Тя знаеше това, тя видя как в очите на инспектора пламна малко пламъче на лудост. Момичето стана, приближи прозореца и се наведе над циментовия

двор. „Какви ли са сега очите му?“ Изведнъж я стресна неговият нервен глас:

— Моля ти се, махни се от прозореца!

— Да се махна? — извика тя смаяна. — Какъв е този израз?

— Извини ме, но всеки миг някой може да влезе...

— Е, и какво? — каза тя възмутено.

— Не се обиждай, моля ти се... И ако обичаш, излез от стаята...

— Защо не? — отговори тя сухо. — По-добре е изобщо да не влизам тука...

— Хайде, глупости. Искам да излезеш, защото имам важна среща. И бъди умна, Доричка... Довечера ще ти направя хубав подарък...

Една съвсем мъничка, съвсем женска алчност блесна в очите ѝ. Но тя отговори сухо, както преди:

— С това надали ще ме подкупиш...

И излезе, като разлюля отново бедрата си. В коридора походката ѝ отново стана човешка — не заслужаваше да се старае пред разсилния. Видът ѝ всъщност не беше порочен. Едно хубаво момиче с буйна коса и с чисто лице на гимназистка беше заместило малката грешница от кабинета на инспектора. Но когато влезе при домакин-касиера, грешницата отново се роди. Погледът на касиера сякаш се залепи на коленете ѝ.

— Пак ли аванс? — запита той строго.

— Съвсем мъничък! — усмихна се тя.

— Но нали знаете, че нямам право да ви давам! — въздъхна безсилно домакинът. — Заплатата си получавате не тук, а в Дирекцията на труда.

Дали да се наведе над прозореца? Този номер май че не се котира добре. И тя си спомни изведнъж, че днес не е никак поработила с бюста си. Впрочем напразен труд. Касиерът вече отключваше тежката врата на касата. Хайде, да свием знамената. Тя беше станала отново гимназистка.

На излизане съвсем неочаквано се сблъска с баронета и веднага го улови за ревера на палтото.

— За аванс ли?

— Май че позна — усмихна се младежът.

— Много познавам! Познавам например, че няма да получиш нито петак.

— Защо пък?

— Защото... защото нямаш хубави крака...

— Ба, не са лоши! — възрази кисело баронетът. — Но ако се съди по краката, ти навярно си получила две заплати!

Тя го гледаше така, сякаш искаше да влезе в очите му. Баронетът усети как краката му отслабват, как нервно трептят устните му.

— Казват, че си влюбен в мене? — запита тя шепнешком. — Вярно ли е?

— Ами че да... — пошегува се той неловко. — А ти? Ти любиш ли ме?

— О-о-о, безумно! — отговори тя с щедър глас, който го нарани. И той отговори съвсем враждебно:

— Ти ме дразниш! Мини от пътя ми!

Нейното смаяно лице остана дълбоко запечатано в паметта му. Не, няма да се извини. Нека остане победител без победа. Колко мръсен е животът всъщност. И колко тъпо е човек да бъде честен.

Малката стажантка се отдалечи съвсем разстроена. Мъжете днес наистина са отвратителни. Какъв странен бяс ги е обхванал, та се държат така грубо! Не, наистина в мъжете има нещо налудничаво. Тя беше забравила съвсем да полюлява бедрата си. Когато мина край кабинета на инспектора, един пълен, развълнуван мъж се блъсна в нея и потропа нервно на вратата.

— Дурак! — изскимтя почти истерично младото момиче. — Защо не внимавате?...

Пълният мъж не ѝ обърна никакво внимание. Той се вмъкна бързо в стаята на инспектора и затвори шумно вратата зад себе си. Инспекторът едва вдигна глава да го погледне и продължи да пише нещо с непроницаемо лице. Пълният мъж обърса лицето си с огромна цветна кърпа, която приличаше повече на пешкир, и седна в креслото. Късите му крачета бяха обути в миниатюрни старомодни обувки. Малките месести ръце сякаш не можеха да си намерят място. Той разхлаби с разтреперани пръсти вратовръзката си и каза глухо:

— Всичко е готово!... Нося парите...

— Това е отлично! — отговори пренебрежително инспекторът. — Оставете ги на масата!

Пълният мъж сложи на масата снопче банкноти и сякаш притаи дъх. Лицето му заприлича съвсем на слънчогледова пита.

— Приберете си парите! — каза грубо инспекторът. — Казах ви да ги поставите в плик...

Пълният мъж преглътна мъчително и извади от вътрешния джоб голям и изпомачкан плик. Пръстите му трепереха, когато пъхаше вътре парите. Той залепи плика, като го облиза с широкия си волски език, и въздъхна тежко:

— Мислех, че ще искате да ги проверите! — каза той смутено.

— Ще ги проверя, след като излезете — отговори равнодушно инспекторът. — И успокойте се, за бога. Ако влезе някой ще мисли, че съм се опитал да ви душа...

Двамата седяха неловко на столовете си и изпомачканият плик сякаш хипнотизираше очите им.

— Още утре вашата работа ще бъде свършен факт! — проговори най-сетне инспекторът. — Съгласете се, че направихте добра сделка. За вас това са най-малко двеста хиляди лева...

— И вашият хонорар не е малък! — изхърка пълният мъж.

— Какъв хонорар? — усмихна се остро инспекторът. — В този плик има, струва ми се, оправдателни документи, които ми дължите по ревизията.

— Какво? Ах, да, да... Аз, господин инспекторе, ще си ходя... Благодаря ви много за услугата...

Той излезе, без да се ръкува и без да вземе шапката си. На входа пълният мъж размени бърз поглед с един едър господин, който се прозяваше невинно на пейката за посетители. Едрият господин кимна едва забележимо, така, сякаш искаше да каже: „Аз съм тук, не се тревожи!“. Пред външния вход друг възрастен, с тясно бледо лице и с тънък бастун в ръцете, запита вяло:

— Взе ли парите?

— Разбира се... Всичките ми пари...

— Отвори ли плика?

— Казах, че ще го отвори, като си изляза...

— Не е вчерашен! — измърмори безучастно теснолицият. — Хайде да вървим.

Пред входа към тях се присъедини едрият господин с атлетическия врат. Когато стана от пейката, нещо звънна в джобовете

му. Те влязоха и тримата изведнъж, без да почукат. Лицето на инспектора леко побледня.

— Господин инспекторе! — каза съвсем тихо теснолицият. — Господин Аджаров твърди, че сте му взели подкуп. Номерата на банкнотите са у мене. Позволете да направим обиск.

Инспекторът стана от мястото си и хвърли мрачен поглед на неканените гости. Очите му сякаш станаха стъклени.

— Това е нечувано! — каза той с леден глас. — Все пак сега няма да правя сцени. В съда този господин ще плати скъпо за мерзостта си...

— Сложете на масата всичко, което имате в джобовете си! — отговори теснолицият равнодушно. — Ние ще изпълним дълга си...

Слухът за обиска обиколи със светкавична бързина стаите и етажите. Скоро всички научиха, че при обиска в инспектора не са намерили никакви пари. Пишещите машини изведнъж прекъснаха многотонната си песен, спря и усърдното скрибуцане на писалките, шумът на сметачните, скърцането на архиварските шкафове. Само за няколко минути голямата сложна машина на учреждението спря бавно хода си. Чиновниците се събираха по стаите и разискваха възбудено, разсилните тичаха пъргаво по етажите и разнасяха новините. Дори телефонистката, затворена като в кафез в малката таванска стаичка, научи новината и това беше основателна причина дълго време да дава погрешни линии. Филип Хубави сновеше неуморно от стая в стая и всякъде беше в тон с разговорите: ту се възмущаваше от подкупния инспектор, ту от безскрупулните граждани, които не се спират пред нищо, за да компрометират някой честен чиновник. След това изведнъж се пръсна слух, че инспекторът е на разпит при началника. Разсилните загрижено сновяха около вратата му и сърдито мърмореха на външните посетители:

— Не приема, господа... Разберете най-после, че не приема...

— Как така няма да приема! — гневеше се някакъв исполин с къдрава двойна брада. — Пише ли тук, че днес е приемен ден? Пише. Щом пише, пуснете ме да вляза.

— Да влезеш в черната дано! — прокле го старият разсилен, който беше намерил за уместно тъкмо сега да внесе в стаята на началника стъкло с вода. Злокачествен косопас беше опустошил главата му и сега тя приличаше на грижливо обелена репичка.

— Водичка донесох, господин началник — каза той угодливо и замига бързо с голите си клепащи. — Да наля ли?

— Я се махай! — скара се началникът. — Зная защо се пъхаш с шишето...

— Аз пък, господин началник, рекох — може да потрябва и водица... Та затова...

Началникът се усмихваше по веднъж на месец и в този ден обикновено чиновниците ходеха при него, за да молят за домашен отпуск.

— Значи, може да потрябва, а? Чувате ли, Атанасов, какво приказва този хитрец? Работата ви е сериозна...

— Това не е сериозна работа, а несериозен шантаж, господин Икономов... — отвърна меко инспекторът... — Вие сам ще се уверите...

Разсилният с мъка запомни трудната дума и след минутка по коридорите вече летеше: „Шантаж... шантаж!“.

— Разбира се, шантаж! — заяви високо Филип Хубави. — Шантаж от екстра качество...

— Никакъв шантаж, драги! — едва процеди през зъбите си генералът. — Ще видиш, че инспекторът е взел подкуп. Знам аз откъде взимат пари да скитат по кабаретата... Снощи видях с очите си как влезе в „Рокси бар“...

По стайте отново тръгна клюката. „Рокси бар“ ли? И такъв бар ли има? Къде е той? Сам ли е бил инспекторът, или с жена? Но генерал Дибич не каза нищо за жената. Неговата масивна челюст остана тайнствено заключена. Докато чиновниците бърбеха глупости, той отрони само една-единствена знаменателна фраза:

— Щом е стигнало до началника, няма да му се размине леко.

И наистина началникът мразеше младия инспектор със зловещата омраза на честния и посредствен човек към способния нехранимайко. Инспекторът беше авансирал бързо. Живееше нашироко и имаше връзки с влиятелни хора. Началникът се беше добрал до сегашното си място без ходатайства и милиметър по милиметър след непосилна многогодишна работа. Средното образование спъваше авансирането му и той беше заел началническото място след безброй мъчнотии. Сега той го ревнуваше и бранеше с

всички сили. Началникът никога не можеше да забрави, че инспекторът е опасен съперник.

— Следобед ще докладвам вашия случай на господин главния секретар! — говореше той важно. — Но аз се страхувам много за мнението на господин главния секретар...

— Той е справедлив човек! — отговори инспекторът.

— Да, да, именно, той е справедлив човек. Той ще разбере вашата невинност, но... но все пак дали ще бъде тактично да останете тук след тази афера? У лошите хора винаги ще останат лоши съмнения...

— Съдът ще измие и последното петно, господин началник! — възрази инспекторът.

За пръв път той го наричаше господин началник. За пръв път той говореше с него така меко и с такова чинопочитание. Началникът наблюдаваше с наслада падението на способния нехранимайко. Днес наистина е хубав ден.

— Ако ви преместят за известно време в провинцията, никак няма да бъде страшно, нали? Така хората по-бързо ще забравят.

В този миг едновременно по всички етажи зазвъняха автоматичните звънци. Работният предобед беше свършил. Изнервена и уморена тълпа чиновници сякаш изблизна от всички изходи и потече по стълбите. Младите регистратори и книговодители тичаха по стъпалата, без да се оглеждат и без да си пожелаят добър обяд. След това се появиха различните началства, с шапки и бастуни, с важни походки, и техните отмерени стъпки вдъхваха почтителен страх на чистачките, които се присвиваха по ъглите със своите кофи. Жените излизаха, както винаги, последни, макар че първи бяха почнали да се готвят с тоалета си. В последния миг те винаги откриваха някаква нередовност, някаква гънка по полата, крив ръб на чорапите или кичур коса, който стърчи съвсем некрасиво. Те се оглеждаха една друга, дърпаха си комбинезоните и презрамките, трупаха на изсушените си лица пласт върху пласт пудра. Когато излизаха на стълбите, по-старите приличаха на зле ремонтирани бараки, които скърцат от вятъра. Младите жени имаха все още хубава, но евтина фасада: избелели импримета и лоша рисунка с крайоните. Само момичетата вдъхваха радост по нерадостната стълба. Техните свежи лица и младежките,

малко небрежно облечени дрехи все още напомняха за човешкото достойнство.

Но Доричка този път излезе съвсем рано. Тя се разхожда няколко минути по коридора и въздъхна облекчено, когато съзря бръснатата глава на генерала. Каква да бъде сега — кокетна или смирена? Впрочем нека бъде мила и добричка. И тя докосна съвсем леко с рамото си грубото рамо на суровия войн. Усмивката ѝ беше усмивка на мило и добродушно момиче, очите ѝ бяха едва ли не свенливи.

— Къде обядвате? — попита тя. — У дома или в ресторант?

— Защо се интересувате? — отговори наежен генералът. — Да не би да искате да обядваме заедно?

— Защо пък не най-после?

— Защото няма смисъл. Аз нямам навик да плащам обедите на разни млади момичета.

— Та аз разни момичета ли съм? — сви обидено устни Доричка.

— Колкото за обяда — не съм свикнала да ми го плащат.

— Ами вечерите?

— Какво искате да кажете? — попита Доричка внимателно.

— Това, което казах...

— Много сте загадъчен! — въздъхна младото момиче и изведнъж атакува: — Вярно ли е, че сте видели инспектора пред „Рокси бар“?

— Вярно е — каза навъсен генералът.

— Сам ли беше?

— Хайде, не се преструвайте...

Лицето на Доричка изведнъж стана сериозно. Очите ѝ се впериха загрижено в кръглата упорита глава на колегата. Неговият навъсен и непроницаем изглед не ѝ подсказваше какво трябва да прави. И тя реши да действа напосоки.

— Ще разкажете ли, че съм била снощи с инспектора?

— Щом досега съм мълчал, ще мълча и в бъдеще.

— Колко съм ви благодарна! — възкликна Доричка очарована. — Вие наистина сте единственият свестен мъж в учреждениято...

— Благодаря ви за комплимента! — отговори сухо генералът. — Но искам, да ви предупредя: няма да се замисля нито миг да разкажа всичко, ако не престанете да се въртите около оня перко.

— Около кого? — погледна го тя.

— Знаете добре за кого става дума!

Те се разделиха пред външния вход. Преди да тръгне, тя видя с крайчеца на окото си баронета и червенокосото момиче: баронетът — малко унил и притеснен, момичето със сияещи очи и цялата обърната към него. Доричка поизви леко главата си и му хвърли един поглед, който сякаш бръмна във въздуха и се заби тъкмо на място. Баронетът увеси нос. Доричка се отдалечи бавно, като стъпваше гъвкаво по плочника, и нейното тяло сякаш трептеше за него. Тя едва ли не чувствуваше осезателно неговия поглед, който я обгръщаше отвсякъде, галеше я, викаше я при себе си. Но червенокосото момиче не забеляза нищо. Тя все още питаше, защото все още не беше получила отговор:

— Пък на кое кино ще отидем най-после.

— Ще отидем — отговори разсеяно баронетът. — Ще видиш...

В този миг на улицата изскочи с цялото си великолепие кралят, който се мотаеше припряно в краката на един млад, съвсем безкосмен гигант и кудкудякаше...

— Ти почерпи сега по една мастика, пък аз ще почерпя утре.

— Обратното повече ми харесва — отговори невъзмутимо гигантът.

До бордюра книговодителят Билняев тръбеше безсрамно:

— Филипе, разбра ли? Отвори радиото рочно в еин без десет...
Ше свиря на мундхармоника.

— Чух де! — сопна се кралят. — Горко на етера!...

Плочникът пред външният вход бавно пустееше. Последен излезе библиотекарят Потоков-Пчелински със своята дама. Библиотекарят беше поизтрезнял и все избързваше пред старинната хубавица, срамуваше се да ги видят заедно. Хубавицата подтичваше след него с кривите си токове и се мъчеше да бъде забавна.

— Знаеш ли какво видях, докато спеше? Нещо много интересно...

— М-да! — отговори мрачно библиотекарят. — Видяла си ми кътните зъби...

— Не, не! — упорствуваше хубавицата. — Видях как един мъж хвърли от прозореца някакъв плик...

— Върло важно!... Аз съм изхвърлил през моя прозорец сто плика.

— Но един друг мъж под прозореца веднага взе плика и го пхна в джоба си. Не е ли чудно?...

— По света има всякакви малоумни хора! — отговори намръщен библиотекарят. — И плюнката си да хвърлиш, все ще изтича някой да я улови.

Той отиде сам в аперитива на Луката и там видя Филип Хубави, който си наливаше самотен мастика. Те седнаха заедно.

Плочникът пред учреждението беше съвсем пуст. Тежката врата отдавна беше престанала да скрибуца. Голямото бяло здание тихо спеше обедния си сън, спеше с отворени очи и дишаше през всичките си прозорци аромата на цъфналите люляци в Градската градина. Тишината в многобройните коридори беше някак неестествена: не гракаха пишещите машини, не звъняха телефоните, не се чуваха нито говор, нито стъпки. Сякаш бялото здание беше омагьосано, сякаш очакваше някакъв чудодееен полъх, за да започне отново старият шум и старото движение.

Към един и половина часа в учреждението пристигнаха библиотекарят и Филип Хубави. Очите им лъщяха умерено, като на хора, които не са злоупотребили много със спиртните напитки. Те бърбяха оживено и се тупаха приятелски по раменете. Гласът на библиотекаря беше съвсем прегракнал:

— Само ще пазиш мълчание, разбра ли? Ще мълчиш като пукъл.

— От мене само това искам! — отговори щедро кралят. — Ще мълча като гроб.

— Нужно е, ще знаеш. Иначе пилето може да отлети нанякъде.

В библиотеката Потоков-Пчелински извади отнякъде тесте с карти, но играта вървеше зле. Библиотекарят се вълнуваше, играеше разсеяно и всеки пет минути звънеше на дежурния разсилен, за да го пита дали още не е пристигнал началникът. Но началникът не пристигаше и библиотекарят примираше от нетърпение. Най-после той не издържа и отиде в кабинета му, за да го дочака там, като на пусия.

Когато най-после началникът влезе в стаята си, служителят на музите тихо хъркаше в коженото кресло. Той го сбута леко и каза дружелюбно.

— Хей, поете, тука не е хотел... Ставай де...

— Как-какво? — изхърка библиотекарят с мътни очи като търкаше с длан лицето си така тежко, сякаш искаше да премаже носа

си. — Боже мой, каква дивотия сънувах. Представете си, сънувах се с венчално було.

— Приличаше ли ви? — ухили се началникът за втори път през този щастлив ден.

— Сънувах още, че главният секретар ми настъпваше шлейфа.

— Неприлични сънища! — забележи малко недоволен началникът. — Какво ви вее насам впрочем?

Библиотекарят подскочи на мястото си и бързо разказа случая с хвърления през прозореца плик. Началникът слушаше избледен от учудване и барабанеше по бюрото си. Така, значи? Гледай ти, хитрец. Организирай мрежа от ятаци...

— Дамата готова ли е да се закълне, че е видяла всичко това? — попита началникът със съмнение.

— Как няма да се закълне! — отговори библиотекарят въодушевено.

— Тогава трябва да телефонираме на полицията.

Телефонираха и зачакаха обзети от вътрешни тръпки.

Не можеше да се разбере кой от двамата е по-развълнуван. Началникът дълго мълча и каза с малко променен глас:

— Все пак има съдба, господин Пчелински. Нима справедливо един да живее леко и щастливо с кражби, друг да се бори като мечка с живота? Нима не съм могъл и аз да крада като него? Можех, разбира се. Но аз живеях тежко и един бог знае с каква мъка съм износил на плещите си семейството. И то какво семейство, моля ви се: и майка, и тъща, и четири деца — просто главата да ти се замае. Знаете ли, че никога през живота си не съм ходил на кабаре! Дори на опера не съм ходил, нито на концерт. От много работа две свестни познанства нямам. Работа и работа! Сега вече съм добре, слава богу, но колко живот остана? Просто си погубих младините...

— Човек има и втори младини! — утеши го великодушно библиотекарят.

— Вятър — има! Та като виждах как някои живеят нашироко само с връзки и кражби, просто ми се късаше сърцето. Мислех си — какъв смисъл да си честен? Честни са будалите, а умните хора си живеят живота и жените им не заприличват на слугини. Така мислех... Сега виждам, че не съм бил прав. Този нехранимайко ще гние в затвора, а пък аз ще имам чест поне, ако не пари.

„И гние, я не гние!“ помисли библиотекарят и добави гласно: — Да не би само птичката да усети нещо и да побегне.

— Къде ще бяга? — поклати глава началникът — Все ще го пипнат.

И наистина инспекторът дори не помисли да бяга. Когато го арестуваха, той излезе от кабинета си презрително усмихнат, но със смъртнобледо лице. Очите му търсеха нещо между чиновниците, които се трупаха до входа и гледаха безмълвно като при погребение. Най-после той я видя. Очите ѝ бяха студени и нито най-малкият блясък в погледа не издаваше, че са били близки. За да си отмъсти, той и кимна с глава пред всички, но нито един мускул не трепна на лицето ѝ. Тя остана неподвижна и безмълвна като статуя и само за миг в погледа ѝ можеше да се прочете презрение. Инспекторът изгуби усмивката си и излезе с наведена глава.

Учреждението бавно утихна. Машините отново заработиха с всички сили, защото всекидневната работа напираше да бъде свършена. Писалките трудолюбиво скърцаха, чиновниците навеждаха ниско главите си и работеха без да се оглеждат. Само понякога някой от по-младите поглеждаше часовника си и въздъхваше тягостно. Пушачите успяваха да си пооткраднат няколко минути и да отидат до тоалетната. Там те пушеха настървено и разискваха отново и отново случката с инспектора. Недопушените цигари биваха размазвани с крак по мозайката и пушачите бързаха към стаите с лош вкус в устата и вонящ дъх. Кръглите часовници по стените отмерваха бавно безкрайните часове. Чиновниците по стаите вече вдигаха глави, затваряха папките и почваха да се прозяват безшумно. Само пишещите машини не затихваха и тяхното тракане вече приличаше на вихър. Денят приближаваше своя край и неговите последни тръпки изпълваха с нетърпение чиновниците. Те вече работеха съвсем разсеяно, не мислеха за работата. Малките всекидневни грижи бяха изскочили от забвението и напиреха отвсякъде в мислите им. Откъде ли да се намерят пари за месо тази вечер? От десет лева ли да вземе билети в киното, или от шестнайсет? Ако вземе от шестнайсет, утре с какво ще си купи цигари? Ами пари за подметки? Обувките стоят вече цели седмици при обуцаря, а той не минава да си ги вземе.

Контрольорите от номер седми говореха за курорти. Те се почесваха по темената и въздишаха.

— Ако мога да изпратя и това лято жената на курорт, ще бъде чудесно! — размишляваше гласно контролърът Лазаров.

— Кое ли пък му е чудесното! — отвърна едно пълно човече с кръгло коремче. — Да няма, значи, кой да ти свари една чорба!

— Кой ти гледа чорбата! Важното е, че ще имаш месец време да се видиш и със стари приятели, и с колеги, да изпиеш стотина бири, без да те е страх, че вкъщи жената може да те помирише.

— Това е вярно! — обади се някой от дъното на стаята. — От тези жени забравихме хора ли сме, що ли? Всичките ми приятели се омотаха в разни фусти, с месеци не можем да се срещнем. Ако пък се срещнем, после с дни не можем да се оправим с жените си.

Контролърите се почесваха с моливите и беседваха тежко за курортите. Машинописките най-после бяха оставили работата и усилено се препираха за цените на изкуствената коприна и за качеството на аркансила. Тяхното оживено кудкудякане се чуваше чак в коридора, та стана нужда подначалникът да им се скара. Регистраторите брояха грижливо парите си и правеха кооперация за лотарийни билети. В архивата архиварят с миризливите крака мърмеше бащински Доричка:

— Стига си скитало бе, момиче. Човек не може да те види в стаята. Така никога няма да станеш щатна.

— Плюя ви на службата! — каза сопнато Доричка. — И без това нямам намерение да се заробвам в това глупаво учреждение.

— Ами какво ще правиш? — извика ужасен архиварят. — От какво ще живееш?

— Ще се оженя, когато му дойде времето...

— Много ще почакаш, докато женихът ти излезе от дранголника! — забеляза злобно старата Коткова.

Доричка изфуча сърдито и изскочи навън. Тя дълго скита по коридорите, но не се решаваше да влезе в никоя стая. Поздравът на инспектора сякаш беше останал на челото ѝ като мръсно петно. Най-после тя видя баронета, който се мъчеше да се измъкне незабелязано, и тихо подсвирна. Младежът спря с виновни очи.

— И ти ли, Бруте? — въздъхна тя иронично. — Не допусках.

— Какво искаш да кажеш? — попита мрачно баронетът.

— Знаеш много добре какво искам да кажа... След като онзи идиот ме поздрави, сега всички бягат от мен като от чумава.

— Причината, за нещастие, е много по-сериозна — отвърна той мрачно.

— Как? Ах, да-а... — И тя се усмихна щастливо. — О, да, разбира се... Не ти ли се вижда това много смешно?

— За жалост, не...

— Колко си благороден! Знай обаче, че точно тя ти мисли злото. Ще ѝ видиш добрината, когато почне да ти пребърква джобовете за последните левчета. Добри жени, мой мили, няма.

— Много си остроумна днес! — каза баронетът разколебан. — Но тя е действително добра. Добра е по природа...

— Пък и така да е! Помислил ли си къде те води нейната добрина? Мислиш ли за семейното бедняшко блато с твоята нещастна заплата? Трябва да я мразиш за нейната добрина, а не да я обичаш.

— Кой ти каза, че я обичам? — избухна внезапно младежът. — Откъде знаеш кого обичам?

В очите на Доричка блесна тържествуващо пламъче. И тя се приближи към него, съвсем към него и погали нежно слепите му очи. Лицето ѝ беше пак лице на гимназистка и очите ѝ сияеха от невинност. Тя заговори бързо:

— Нали ще се видим довечера? Обещай ми...

— Не, не! — съпротивяваше се с последни сили младежът. — Довечера не мога...

— Тогава утре... Но обещавай ми. Нали обещаващ?

— Обещавам ти! — каза той вън от себе си. — Сериозно!

Той си отиде едва ли не залитащ и пред потъмнелия му поглед изникваше тайнственият мрак на градината и те двамата, тя, тя в прегръдките му. Той се чувствуваше и окрилен, и паднал съвсем ниско, щастлив и изпълнен с мрачни угризения. Той се разкъсваше от противоположните чувства и дишаше тежко, младият баронет от Усекс, притежателят на петролните акции. Доричка в това време се прибираше в архивата и си подсвиркуваше весело. Победата е хубаво нещо. Заради победата се помъчи тя толкова, не за него. И той е мил наистина, и те навярно ще прекарат добре известно време, но не за него бяха усилията ѝ. Никой мъж всъщност не заслужава да си помести пръста заради него. Важното е да побеждава и да бъде желана. Докато това ѝ се удава, животът ще заслужава да се живее.

В този миг отново по всички етажи зазвъняха автоматичните звънци. Денят беше свършил. Сега започваше другият, истинският ден. Сега започваше личният живот на малките бурмички от голямата машина. И ето, само за няколко мига бурмичките се разпиляха с луда бързина навсякъде. Те течаха по стълбите навън към улицата, към големия град. Те се надпреварваха в желанието си по-бързо да напуснат голямото бяло здание. Навън ги чакаха и улиците, и площадите, и малките сладкарнички, в които някое момиче поглежда към входа със загрижени очи. Колко хубаво е да си свободен и да не тежи на темето ти погледът на архиваря...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.